

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ОЧІКУВАНИХ ЗБИТКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ЗМЕНШЕННЯ КОРИСНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ, ЩО ОЦІНЮЮТЬСЯ ЗА АМОРТИЗОВАНОЮ СОБІВАРТІСТЮ

Охарактеризовано дві методики визнання зменшення корисності інвестицій у цінні папери, що класифікуються як фінансові інструменти, - методику понесених збитків, затверджену в нормативних актах НБУ, та методику очікуваних збитків, запропоновану до застосування в Проекті РМСБО. Проілюстровано процедуру визнання зменшення корисності за двома моделями, визначено відмітності в розрахунках вартості цінних паперів після визнання зменшення корисності, а також відмітності в процедурах формування резервів та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку. Підтверджено необхідність застосування моделі очікуваних збитків як дієвого механізму зниження кредитного ризику банків у процесі здійснення інвестицій у боргові фінансові інструменти.

Ключові слова: модель очікуваних збитків, модель понесених збитків, інвестиції в боргові цінні папери, амортизована собівартість, ефективна ставка відсотка, зменшення корисності, формування резерву.

Постановка проблеми. Інвестиції в цінні папери, що оцінюються за амортизованою собівартістю, підлягають перегляду на зменшення корисності наприкінці кожного періоду. Банківські установи формують резерви на покриття збитків від зменшення корисності за методикою понесених збитків, що запропонована до застосування в МСБО 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка". Дана модель передбачає формування резерву виключно у випадку наявності фактів та свідчень зниження якості цінного паперу та категорії емітента, без врахування прогнозних оцінок. Наслідки економічної кризи 2008-2009 років показали неефективність моделі, оскільки банки не змогли миттєво сформувати значні суми резервів для покриття кредитних збитків за величезними сумами непогашених кредитів та цінних паперів. Усвідомлення суттєвих недоліків даної моделі змусило членів РМСБО розробити нову модель формування резервів за борговими інструментами, що базується на передбаченні та прогнозуванні майбутніх збитків за цінними паперами та формуванні резервних сум на етапі первісного визнання боргових фінансових інструментів в обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика визнання зменшення корисності за цінними паперами, що оцінюються за амортизованою собівартістю, досліджувалася в працях О.В. Небильцової, Р.С. Коршикової, Л.І. Лук'яненко, В.В. Ходзицької [1], Л.М. Кіндрацької [2], П. М. Сенищ, В. І. Ричаківської, М. Л. Лапішко [3], Л.П. Снігурської [4]. Працях О.В. Небильцової, Р.С. Коршикової, Л.І. Лук'яненко, В.В. Ходзицької присвячена розкриттю основних принципів обліку

фінансових інструментів за міжнародними звітними стандартами, визначенню сутності концепції вартості грошей в часі та розрахунку теперішньої вартості майбутньо оцінених грошових потоків для розрахунку ефективної процентної ставки. Л.М. Кіндрацька зосереджує увагу на загальній методиці обліку цінних паперів за амортизованою собівартістю із відображення операцій на рахунках бухгалтерського обліку. Дослідження П.М. Сенищ, В. І. Ричаківська та М. Л. Лапішко розгортаються в площині дослідження процедури зменшення корисності цінних паперів з використанням ефективної ставки відсотка за різних умов придбання та погашення інструменту. І якщо вищезазначені автори лише вказують на те, що модель понесених збитків не дозволяє враховувати прогнозні очікування щодо інструменту, то Л.П. Снігурська розглядає модель очікуваних збитків, що вже запропонована в Проект РМСБО, як дієвий механізм зниження кредитних ризиків за фінансовими інструментами.

Виділення не розв'язаних раніше частин загальної проблеми. У розглянутих наукових працях процедура визначення зменшення корисності із застосуванням ефективної ставки процента і розрахунок резерву здійснювалася за методом понесених збитків. Виняток складає праця Л.П. Снігурської, в якій подається приклад застосування моделі очікуваних збитків для кредитів, що придбаються за номінальною процентною ставкою (без визнання дисконту або премії), а також дається порівняльна характеристика обох моделей. Методика розрахунку резерву для цінних паперів, що оцінюються за амортизованою собівартістю, та

придбаються за відмітною від ринкової ціною, не була розкрита в наукових працях українських авторів, що і визначає актуальність даної статті.

Постановка завдання. У процесі дослідження визначеної проблеми поставлено низку завдань теоретичного та практичного характеру, що знайшли своє розв'язання в процесі написання статті: вивчення процедури формування резерву під знецінення інвестицій в боргові цінні папери за моделлю понесених збитків і моделлю очікуваних збитків, установлення відмітностей між двома моделями, що проявляються у відмітних бухгалтерських проведеннях з відображення сум нарахованих доходів, амортизації дисконту, формування резерву та списання відповідних сум за рахунок резерву.

Викладення основного матеріалу дослідження. Одним з етапів поточного обліку фінансових інвестицій, що оцінюються за амортизованою собівартістю, є процедура формування резервів за цінними паперами, корисність яких зменшилася протягом операційного періоду. Оцінка ризику зменшення корисності активу проводиться на кожну дату балансу, "якщо є об'єктивні докази однієї або кількох подій, які мають вплив на очікувані майбутні грошові потоки за цінними паперами" [5, п. 3.12]. Згідно з правилами МСБО 39 щодо визнання зменшення корисності фінансових активів [6], Національним банком розроблено Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями. Для боргових цінних паперів у портфелі до погашення, оцінених за амортизованою собівартістю, резерв під знецінення розраховуються як різниця між балансовою вартістю паперу та теперішньою вартістю попередньо оцінених майбутніх грошових потоків, скоригованих на показник ризику. У

діючому Положенні резерви під знецінення фінансових інструментів визначаються відповідно до розробленої моделі понесених збитків, визначеної в МСБО 39, та передбачаються перевірку фінансового активу на зменшення корисності у випадку наявності доказів збиткових подій, "що вже сталися на дату оцінки" [7, с. 31].

Другий етап по заміні МСБО 39 містить розробку стандартів і правил визнання зменшення корисності для фінансових активів, що оцінюються за амортизованою собівартістю. Результатом діяльності членів РМСБО став Проект для обговорення "Фінансові інструменти: амортизована собівартість і зменшення корисності" [8], що впроваджує нову модель оцінки збитків від зменшення корисності - модель очікуваних збитків, покликану замінити діючу модель понесених збитків.

Відмітність між методиками визнання зменшення корисності інструментів за моделлю понесених збитків та моделлю очікуваних збитків можна прослідкувати на числовому прикладі. За умовами прикладу, банк придбав 10000 облігацій нефінансової корпорації номінальною вартістю 10 грн/од. за ціною 8,8 грн/од., на термін 6 років за ставкою 10% річних, при чому сплата процентів здійснюється в кінці кожного року, а сплата основної суми - наприкінці терміну дії договору.

Застосування методу понесених збитків передбачає розрахунок первісної ефективної ставки та побудови графіка обліку фінансового інструменту з відображенням амортизації дисконту. Ефективна ставка відсотка, розрахована з використанням функції ВСД (внутрішня ставка дохідності) програмними засобами Microsoft Excel на основі первісно очікуваних грошових потоків (табл. 1) за фінансовим активом, $ieф=0,1300200652$.

Таблиця 1

Первісний графік грошових потоків за фінансовим активом

Період	0	1	2	3	4	5	6
Грошовий потік	-88000	10000	10000	10000	10000	10000	110000

Відповідно до розрахованої ефективної ставки побудовано первісний графік обліку придбаних облігацій (табл.2)

Припустимо, що в кінці третього періоду відбулося зниження показника якості облігацій на 10%, що призвело до непогашення 10% грошових потоків. Відповідно, очікувані потоки за чотири періоди зменшуються на 10%, а в графіку обліку інвестицій відображається зменшення корисності та формування резерву на суму 9291,20 грн (Табл. 3).

Наприкінці четвертого та п'ятого періодів спостерігалось зменшення суми грошових потоків на 12% та 14% відповідно, що відобразилося у формуванні резервів за кожний період і супроводжується проведення за дебетом рахунку "Резерв під знецінення боргових цінних паперів, що оцінюються за амортизованою собівартістю" та кредитом рахунку "Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів банку" на суму резерву.

За сальдо рахунків бухгалтерського обліку на

ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛІ ОЧІКУВАНИХ ЗБИТКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ЗМЕНШЕННЯ КОРИСНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙ, ЩО ОЦІНЮЮТЬСЯ ЗА АМОРТИЗОВАНОЮ СОБІВАРТІСТЮ

Таблиця 2

Первісний графік обліку придбаних фінансових інвестицій

Період	A _{св} на початок періоду	Доходи			Грошові потоки			A _{св} на кінець періоду
		нараховані доходи	амортизація дисконту	всього	проценти	основна сума	всього	
<i>l</i>	$2=9_{n-l}$	$3=N*i$	$4=5-3$	$5=2*i_{ef}$	<i>6</i>	<i>7</i>	$8=6+7$	$9=2+3+4-8$
0								88000
1	88000	10000	1441,77	11441,77	10000	0	10000	89441,77
2	89441,77	10000	1629,22	11629,22	10000	0	10000	91070,99
3	91070,99	10000	1841,06	11841,06	10000	0	10000	92912,05
4	92912,05	10000	2080,43	12080,43	10000	0	10000	94992,48
5	94992,48	10000	2350,93	12350,93	10000	0	10000	97343,4
6	97343,4	10000	2656,60	12656,60	10000	100000	110000	0,00
Усього		60000	12000	22000	60000	100000	160000	

Таблиця 3

Новий графік обліку фінансових інвестицій унаслідок зменшення їх корисності

Період	A _{св} на початок періоду	Доходи		Грошові потоки	A _{св} до формування резерву	Сума очікуваного відшкодування	Формування резерву	A _{св} на кінець періоду
		нараховані проценти	амортизація дисконту					
<i>l</i>	$2=10_{n-l}$	$3=N*i$	$4=5-3$	<i>6</i>	$7=2+3+4-6$	$8=PV$	$9=7-8$	$10=7-9$
0								88000
1	88000	10000	1441,77	10000	89441,77	89441,7	0,00	89441,7
2	89441,7	10000	1629,22	10000	91070,99	91070,9	0,00	91070,9
3	91070,9	10000	1841,06	10000	92912,05	83620,8	9291,20	83620,8
4	83620,8	10000	872,39	9000	85493,23	85493,2	0,00	85493,2
5	85493,2	10000	1115,84	9000	87609,06	87609,1	0,00	87609,1
6	87609,1	10000	1390,94	99000	0,00	0,00	0,00	0,00
Усього		60000	8291,2					

кінець періоду простежуються зміни амортизованої собівартості облігацій (Табл. 4).

Таблиця 4

Сальдо рахунків бухгалтерського обліку на момент погашення інвестицій

Період	Номинал	Неамортизований дисконт	Нараховані доходи	Резерв	Грошові надходження	Балансова вартість
0	100000	12000				88000
1	100000	10558,23	10000,00	0,00	10000,00	89441,77
2	100000	8929,01	10000,00	0,00	10000,00	91070,99
3	100000	7087,95	10000,00	9291,20	10000,00	83620,84
4	100000	6215,57	9000,00	19550,39	9000,00	75234,04
5	100000	6433,63	7920,00	30343,83	7920,00	66302,54
6	74923,2	7812,97	6811,20	0,00	74923,20	0,00

Недоамортизований дисконт у розмірі 7812,97 грн виникає в результаті невідповідності первинно визначених грошових потоків фактичним. Дисконт, як складова процентних доходів, не амортизовується повністю, оскільки актив погашається емітентом не в повному розмірі, як передбачалося в первісному графіку погашення, а частково (за рахунок сформованого інвестором резерву). Відповідно, під час погашення неамортизований дисконт списується за рахунок резерву.

Наведений приклад дозволив простежувати процедуру формування резерву за цінними паперами у випадку зменшення їх корисності за моделлю понесених збитків. Оскільки збитки за даною моделлю визнаються тільки в момент їх фактичного виникнення за наявності низки об'єктивних свідчень, при кожному зменшенні корисності виникає необхідність формування нового графіка погашення інструменту. У наведеному прикладі корисність зменшувалася тричі, що вимагало формування трьох нових

графіків погашення облігацій.

У Проекті МСФЗ "Фінансові інструменти: амортизована собівартість і зменшення корисності" метою оцінки за амортизованою собівартістю визначено отримання інформації про грошові надходження за фінансовими активами протягом періоду їх функціонування, а отже модель очікуваних збитків, запропонована в Проекті, передбачає оцінку очікуваних кредитних збитків при первісному визнанні інструментів [8]. Тобто, за методом очікуваних збитків, на момент придбання цінних паперів управлінський персонал має розрахувати всі майбутні очікувані збитки та скласти графік грошових потоків відповідно очікуванням.

Якщо припустити, що аналітики передбачили зниження суми очікуваних грошових потоків до моменту фактичного настання подій, первісно очікувані грошові потоки визначаються з урахуванням збитків в 10%, 12% та 14% в третьому, четвертому та п'ятому періодах відповідно (табл. 5).

Таблиця 5

Розрахунок скоригованих первісно очікуваних грошових потоків за придбаними облігаціями

Період	Контрактні грошові потоки	Очікуваний ризик, %	Очікувана сума непогашення	Очікувана до погашення сума	Проценти до сплати, нараховані на очікувану до погашення суму	Очікувані грошові потоки
<i>l</i>	2	3	$4=5_{n-1} * 3$	$5=5_{n-1}-4$	$6=5 * 10\%$	$7=5+6$
0	-88000			100000		-88000
1	10000	0	0	100000	10000,00	10000,00
2	10000	0	0	100000	10000,00	10000,00
3	10000	10%	10000	90000	9000,00	9000,00
4	10000	12%	10800	79200	7920,00	7920,00
5	10000	14%	11088	68112	6811,20	6811,20
6	110000	0%	0	68112	6811,2	74923,2

Розрахована за скоригованими грошовими потоками ефективна ставка $i_{ef. скор.} = 6,53460597\%$ порівняно з нескоригованою $i_{ef} = 13,00200652\%$.

Застосовуючи методику повної амортизації

дисконту для активів, за якими формується резерв, побудовано графік обліку придбаних облігацій (Табл. 6).

Таблиця 6

Первинний графік обліку облігацій за моделлю очікуваних збитків

Період	$A_{св}$ на початок періоду	$A_{св}$ на початок не враховуючи резерву	Доходи			
			нараховані доходи	амортизація дисконту	процентні доходи	формування резерву
<i>l</i>	$2 = 15_{n-1}$	$3 = 11_{n-1}$	$4 = N * i$	$5 = 3 * i_{ef} - \%$	$6 = 2 * i_{ef. скор}$	$7 = 6 - 4 - 5$
0						
1	88000,00	88000,00	10000,00	1441,77	5750,45	-5691,31
2	83750,45	89441,77	10000,00	1629,22	5472,76	-6156,46
3	79223,22	91070,99	9000,00	1841,06	5176,92	-5664,13
4	75400,14	92912,05	7920,00	2080,43	4927,10	-5073,33
5	72407,24	94992,48	6811,20	2350,93	4731,53	-4430,60
6	70327,57	97343,40	6811,2	2656,60	4595,63	-4872,17
Усього			49588,83	12000,00	30654,40	-31888,00

продовження табл. 6

Грошові потоки			A _{св} на кінець періоду не враховуючи резерву	A _{св} на кінець періоду до коригування резерву	Сума очікуваного відшкодування	Зменшення корисності	A _{св} на кінець періоду
проценти	основна сума	всього					
8	$9 = \%_{\text{сплач}}$	$10 = 8 + 9$	$11 = 3 + i_{\text{нескор}} + 5 - PV_{\text{нескор}}$	$12 = 2 + 4 + 5 + 7 - 10$	$13 = PV_{\text{ієф.скор}}$	$14 = 13 - 12$	$15 = 12 + 14$
			88000				88000
10000,00	0,00	10000,00	89441,77	83750,45	83750,45	0,00	83750,45
10000,00	0,00	10000,00	91070,99	79223,22	79223,22	0,00	79223,22
9000,00	0,00	9000,00	92912,05	75400,14	75400,14	0,00	75400,14
7920,00	0,00	7920,00	94992,48	72407,24	72407,24	0,00	72407,24
6811,20	0,00	6811,20	97343,40	70327,57	70327,57	0,00	70327,57
6811,20	68112,00	74923,20	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Як видно з побудованого графіка, формування резерву здійснюється в кожному періоді, хоча списання коштів - винятково в періодах фактичного неотримання частини грошових потоків, що можна простежувати в розшифровці аналітичного рахунку резервів за придбаними облігаціями (табл. 7).

нарахованих доходів, яку інвестор вилучає з метою покриття майбутніх збитків. Проте дана сума передбачена, а отже, не визнається витратами, що пояснює відсутність "класичного" проведення з формування резерву, в якому сформована сума відображається за дебетом рахунку 7 класу "Витрати" та за кредитом рахунку Резерву.

Сформований резерв визнається частиною

Таблиця 7

Розшифровка аналітичного рахунку з обліку резервів за придбаними інвестиціями за моделлю очікуваних збитків

Період	Сальдо на початок періоду	Формування резерву	Списання за рахунок резерву	Сальдо на кінець періоду
1	0	5691,31	0	5691,31
2	5691,31	6156,46	0	11847,77
3	11847,77	5664,13	-10000	7511,91
4	7511,91	5073,33	-10800	1785,23
5	1785,23	4430,60	-11088	-4872,17
6	-4872,17	4872,17	0	0,00

Ідентифікація резервних сум як таких, що є витратними статтями Балансу (відображаються за рахунком витрат), здійснюється тільки якщо результати подальшого аналізу якості інвестицій показують можливі зміни в розмірах очікуваних грошових потоків, тобто первинні очікування збитків втрачають свою актуальність, натомість виникають нові показники збитковості інвестицій. У такому випадку різниця між балансовою вартістю активів на кінець періоду, що передують змінам в очікуваннях і теперішньою вартістю майбутніх нових грошових потоків [4, с. 50-51], визнається у витратах.

Якщо припустити, що за умовами визначено прикладу очікування щодо грошових потоків змінилися і за результатами проведеного аналізу наприкінці третього періоду було визначено нові суми неотримання грошових коштів - 14% у

четвертому періоді та 16% у п'ятому, виникають суттєві зміни в сумах майбутньо очікуваних грошових потоків (табл. 8).

Балансова вартість інвестицій на кінець третього періоду становить 75400,11 грн. Теперішня вартість майбутньо очікуваних грошових потоків становить грн. Різниця між балансовою вартістю і теперішньою вартістю майбутньо очікуваних грошових потоків у розмірі 3258,29 грн (75400,11 грн - 72141,82 грн) визнається як витрати на формування резерву. Дана операція супроводжується бухгалтерським проведенням:

Дт Відрахування в резерви під знецінення боргових цінних паперів - 3258,29

Кт Резерв під знецінення боргових цінних паперів, що оцінюються за амортизованою собівартістю - 3258,29

Таблиця 8

Новий графік грошових потоків за фінансовим інструментом після зміни очікувань

Період	Контрактні грошові потоки	Очікуваний ризик, %	Очікувана сума непогашення	Очікувана до погашення сума	Проценти до сплати, нараховані на очікувану до погашення суму	Очікувані грошові потоки
0	-88000			100000		-88000
1	10000	0	0	100000	10000,00	10000,00
2	10000	0	0	100000	10000,00	10000,00
3	10000	10%	10000	90000	9000,00	9000,00
4	10000	14%	12600	77400	7740,00	7740,00
5	10000	16%	12384	65016	6501,60	6501,60
6	110000	0%	0	65016	6501,60	71517,60

Відповідно до нових очікуваних грошових інвестицій (табл. 9).
потоків складається оновлений графік обліку

Таблиця 9

Графік обліку інвестицій з відображенням суми сформованого резерву

Період	A _{св} на початок періоду	A _{св} на початок не враховуючи резерву	Доходи			формування резерву
			нараховані доходи	амортизація дисконту	всього	
1	$2=15_{n-1}$	$3=11_{n-1}$	$4=N*i$	$5=3*i_{ef}-\%$	$6=2*i_{ef.скор}$	$7=6-4-5$
0						
1	88000,00	88000,00	10000,00	1441,77	5750,45	-5691,31
2	83750,45	89441,77	10000,00	1629,22	5472,76	-6156,46
3	79223,22	91070,99	9000,00	1841,06	5176,92	-5664,13
4	72141,82	92912,05	7740,00	2080,43	4714,18	-5106,25
5	69116,00	94992,48	6501,60	2350,93	4516,46	-4336,07
6	67130,86	97343,40	6501,60	2656,60	4386,74	-4771,46
Усього			49743,20	12000,00	30017,52	-31725,68

продовження табл. 9

Грошові потоки			A _{св} на кінець періоду не враховуючи резерву	A _{св} на кінець до коригування резерву	Сума очікуваного відшкодування	Зменшення корисності	A _{св} на кінець періоду
проценти	основна сума	всього					
8	$9=\%_{сплат}$	$10=8+9$	$11=3+i_{нескор}+5-PV_{нескор}$	$12=2+4+5+7-10$	$13=PV_{ief.скор}$	$14=13-12$	$15=12+14$
			88000				88000
	10000,00	0,00	89441,77	83750,45	83750,45	0,00	83750,45
	10000,00	0,00	91070,99	79223,22	79223,22	0,00	79223,22
	9000,00	0,00	92912,05	75400,14	72141,82	-3258,32	72141,82
	7740,00	0,00	94992,48	69116,00	69116,00	0,00	69116,00
	6501,60	0,00	97343,40	67130,86	67130,86	0,00	67130,86
	6501,60	65016,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Виконані розрахунки дозволяють зробити висновок, що суми сформованого резерву за придбаними інвестиціями за моделлю очікуваних збитків відрізняється від сум, розрахованих за моделлю понесених збитків. Так, у моделі понесених збитків резерв формується на суму фактичного зменшення корисності фінансового активу в момент отримання об'єктивних свідчень такого зменшення, тому сума сформованого резерву в кожному з трьох періодів відповідає сумі списаних за рахунок резерву грошових коштів. Разом з тим, у моделі очікуваних збитків резерв

формується протягом усього періоду утримання інструменту, хоча списання коштів здійснюється винятково в періодах фактичного зменшення корисності.

Розрахунок резерву для покриття збитків за знеціненими облігаціями за моделлю понесених збитків і моделлю очікуваних збитків дозволив зробити висновок про значні відмінності між даними моделями в методиці формування резервів під знецінення цінних паперів і списанні частини заборгованості за рахунок сформованих резервів (Табл. 10).

Таблиця 10

Порівняння методики розрахунку резервів за моделлю понесених збитків і моделлю очікуваних збитків

Етап	Модель понесених збитків	Модель очікуваних збитків
1	Побудова грошового потоку відповідно до договірних умов погашення інвестицій	Аналіз майбутньо очікуваних збитків за інвестиціями
2	Розрахунок ефективної ставки відсотка	Побудова скоригованого на фактор майбутнього ризику грошового потоку
3	Побудова первісного графіка обліку придбаних інвестицій	Розрахунок скоригованої ефективної ставки відсотка
4	Отримання фактичних свідчень зменшення корисності інвестицій	Побудова скоригованого первісного графіку обліку придбаних інвестицій з відображенням відрахувань в резерв як частини доходу в кожному періоді
5	Побудова нового графіка обліку інвестицій, що відображає формування резерву на суму знецінення за рахунком резерву та рахунком витрат, і одночасне списання коштів за рахунок резерву	Якщо фактичне зменшення корисності в кожному періоді відповідає прогнозованому - частина активу списується за рахунок резерву без відображення цієї суми на рахунку витрат
		Якщо в наступних періодах очікування змінюються й визнаються нові ймовірні зменшення корисності, різниця між балансовою вартістю та теперішньою вартістю майбутніх грошових потоків наприкінці періоду, що передуює відповідним змінам, визнається як резерв на рахунках витрат
6	Погашення емітентом цінних паперів	Погашення емітентом цінних паперів

Висновки. Проведений аналіз дозволяє стверджувати про вищу ефективність моделі очікуваних збитків порівняно з моделлю понесених збитків, оскільки формування резервів за даною моделлю підвищує рівень захищеності інвесторів від збитків за придбаними фінансовими інструментами, а отже, доцільна до впровадження у вітчизняній практиці обліку інвестицій у цінні папери. Ефективність моделі очікуваних збитків пояснюється тим, що оцінка збитків здійснюється в момент первісної оцінки інструменту, а резерв поповнюється в кожному обліковому періоді та використовується для покриття збитків у періодах фактичного настання подій, якщо прогнози

відповідають фактам знецінення.

Список літератури

1. Облік і звітність за міжнародними стандартами: навч. посіб./ О.В. Небильцова, Р.С. Корщикова, Л.І. Лук'яненко, В.В. Ходзицька. - К.: КНЕУ, 2001. - 453 с.
2. Кіндрацька Л.М. Фінансовий та управлінський облік у банках: Підручник. - К.:КНЕУ, 2009. - 816с.
3. Оцінювання фінансових інструментів банку за Міжнародними стандартами фінансової звітності: навч. посібник / П. М. Сенищ, В. І.

Ричаківська, М. Л. Лапішко, Л. П. Снігурська. - К. : УБС НБУ, 2009. - 451 с.

4. Снігурська Л.П. Огляд змін у МСФЗ щодо обліку фінансових інструментів та формування фінансової звітності, запланованих на 2010-2011 роки // Вісник НБУ. - № 1, 2011 - с. 44-52.

5. Інструкція з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами в банках України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

6. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 39 "Фінансові інструменти: визнання та оцінка" [Електронний ресурс]. - Режим доступу:

<http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Затв. постановою Правління НБУ від 25.01.2012 № 23 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>

8. Exposure Draft ED/2009/12 "Financial investments: amortized cost and impairment" [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.ifrs.org/.../Financial...Financial.../vbEDFIImpairmentNov09.pdf

Аннотация

Виктория Амбарчян

ВНЕДРЕНИЕ МОДЕЛИ ОЖИДАЕМЫХ УБЫТКОВ ДЛЯ ОЦЕНКИ УМЕНЬШЕНИЯ ПОЛЕЗНОСТИ ИНВЕСТИЦИЙ, ОЦЕНИВАЕМЫХ ПО АМОРТИЗИРОВАННОЙ СТОИМОСТИ

Охарактеризовано две методики признания уменьшения полезности инвестиций в ценные бумаги, классифицируемые финансовыми инструментами, - методику понесенных убытков, утвержденную в нормативных актах НБУ, и методику ожидаемых убытков, предложенную к рассмотрению в Проекте РМСБУ. Проиллюстрировано процедуру признания уменьшения полезности по двум моделям, определены отличия в методике расчета стоимости ценных бумаг после признания уменьшения полезности, а также отличия в процедурах формирования резервов и их отображения на счетах бухгалтерского учета. Подтверждена необходимость применения модели ожидаемых убытков как действенного механизма снижения кредитного риска банков в процессе инвестирования в долговые финансовые инструменты.

Ключевые слова: модель ожидаемых убытков, модель понесенных убытков, инвестиции в долговые ценные бумаги, амортизированная стоимость, эффективная процентная ставка, уменьшение полезности, формирование резерва.

Summary

Victoria Ambarchyan

THE APPROVEMENT OF EXPECTED-LOSS APPROACH TO INVESTMENTS IMPAIRMENT RECOGNITION, MEASURED AT AMORTIZED COST

The article characterizes two approaches of securities impairment recognition, classified as financial instruments, - incurred-loss approach, approved in NBU regulations, and expected-loss approach, suggested in Exposure Draft ED/2009/12. The procedure of impairment recognition by two models is illustrated to determine differences in book value measurement after impairment and provision recording on expense accounts. The necessity to approve expected-loss approach as an effective leverage of bank credit risk reduction is confirmed.

Key words: expected-loss model, incurred-loss model, investments in debt securities, amortized cost, effective interest rate, impairment, provision.